

Riigikogu riigikaitsekomisjoni istungi protokoll nr 219

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 11. mai 2026

Algus 11.10, lõpp 13.02

Juhataja: Kalev Stoicescu (esimees)

Protokollija: Irene Kiil (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Priit Sibul, Peeter Tali

Komisjoni ametnikud: Aivar Engel (nõunik-sekretariaadijuhataja), Külli Jõgeda (nõunik)

Puudus: Kristo Enn Vaga

Kutsutud: kaitseminister Hanno Pevkur, Kaitseministeeriumi õiguse ja halduse asekanstler Margit Gross (2.-4 päevakorrapunkt); Kaitseministeeriumi kaitsevõime asekanstler Kadri Peeters, kaitse-eelarve osakonnajuhataja Marika Tuusis ja siseauditi juht Pille Pärnpuu, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse projekti juht Armin Siilivask ja Kaitseväge Peastaabi pioneeriinspektor kolonelleitnant Ainar Afanasjev (2. päevakorrapunkt); Kaitseministeeriumi õigussakonna juhataja Kristel Urke ja õigussakonna ametnik (3.-4. päevakorrapunkt);

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Ülevaade Kaitseministeeriumi valitsemisala 2025. aasta eelarve täitmisest, Balti kaitsevõõndist ja kaitsetööstusest
3. Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseväge korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (898 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseväge korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (lahinguvalve) eelnõu (907 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
5. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu riigikaitsekomisjoni nädala (11.05.2026-17.05.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäeval, 11.05.2026 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine

2. Ülevaade Kaitseministeeriumi valitsemisala 2025. aasta eelarve täitmisest, Balti kaitsevööndist ja kaitsetööstusest

3. Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (898 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

4. Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (lahinguvalve) eelnõu (907 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

5. Info ja muud küsimused

Riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni ühine istung teisipäeval, 12.05.2026 kell 09.00

1. Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse „Eesti julgeolekupoliitika alused“ heakskiitmine“ eelnõu (908 OE) esimese lugemise ettevalmistamine

Kohtumine teisipäeval, 12.05.2026 kell 10.30

1. Riigikaitsekomisjoni esimees Kalev Stoicescu kohtub Belgia Kuningriigi suursaadiku Karel Tousseyniga

Komisjoni istung teisipäeval, 12.05.2026 kell 14.00

1. Riigikaitsekomisjoni algatatud küberturvalisuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (897 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

2. Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu (668 SE) teise lugemise ettevalmistamine

3. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung neljapäeval, 14.05.2026 kell 13.45

1. Riigikontrolli "Riigi 2024. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus“ auditi Kaitseministeeriumi valitsemisala

Kohtumised reedel, 15.05.2026 kell 10.30 ja 15.00

1. Riigikaitsekomisjoni esimees Kalev Stoicescu kohtub Ühendkuningriigi Kaitseuringute Kuningliku Kaitsekolledži kursustlastega

2. Riigikaitsekomisjoni esimees Kalev Stoicescu kohtub NATO poliitikaküsimuste ja julgeolekupoliitika abipeasekretäri Boris Rugega

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu, Peeter Tali).

2. Ülevaade Kaitseministeeriumi valitsemisala 2025. aasta eelarve täitmisest, Balti kaitsevööndist ja kaitsetööstusest

Hanno Pevkur tegi ettekande (lisa 1) Kaitseministeeriumi valitsemisala 2025. a eelarve täitmisest ja kaitsekulude kasvust ning vastas komisjoni liikmete küsimustele. Kaitseministri sõnul oli eelmise aasta eelarve täitmine väga hea. Eesti kaitsekulud ulatusid 3,92%-ni SKP-st, ületades algset prognoosi (~3,4%). Aastatel 2028–2030 on kaitsekulusid plaanitud hoida vähemalt 5% tasemel, kuid võttes arvesse välisvahendite võimalikke lisandusi, võivad kaitsekulud tõusta kuni 6%-ni. Kaitseinvesteeringud hõlmasid olulisi projekte nii õhuseire,

maaväe kui mereväe võimekuse tõstmisel. Eesti kaitsetööstuse käive kasvas viie aastaga viiekordselt, ulatudes viimastel aastatel üle 760 miljoni euron. Kaitsetööstusparkide rajamiseks koostatakse eriplaneeringuid ja arendatakse vajalikku taristut. Ukraina ja Eesti valitsuste vahel käivad läbirääkimised kaitsetööstusalase koostöö edendamiseks. Türgi ettevõtte ARCA plaanib rajada Põhja-Kiviõli kaitsetööstusparki kuni tuhande töökohaga 155 mm suurtükimoona tehase, mis suurendab Eesti ja liitlaste laskemoona tarnekindlust. Ukraina abistamise maht oli eelmisel aastal 0,35% SKP-st, sealhulgas õhukaitsemoon ning toiduabi.

Leo Kunnas kommenteeris, et Ukraina kiiresti arenenud kaitsetööstus ei vaja enam üksnes abi, vaid on muutunud ka Eestile ja liitlastele väärtuslikuks partneriks, kellelt võiks hankida lahingutes tõestatud relvasüsteeme, et tugevdada oma kaitsevõimekust.

Kalev Stoicescu palus komisjonile edastada ka meedias kajastatud infot seoses võimaliku Ukraina õhujulgeoleku ekspertide saatmise kohta Balti riikidesse.

Anti Poolamets küsis, kas Kaitseliidu tegevustoetuse kasv võimaldab saavutada kvalitatiivset arenguhüpet.

Hanno Pevkur vastas, et Kaitseliidul on Eesti sõjaplaanis selge roll ja koht.

Meelis Kiili arvates ei tohiks arutelud piirduda üksnes ressursside ja investeeringute numbritega, vaid peavad liikuma sisulisema käsitluseni.

Hanno Pevkur vastas, et päevakorrapunkti eesmärk oli anda ülevaade eelarve täitmisest.

Meelis Kiili sõnas, et riigi kaitsetegevuse kava on oluliselt paranenud ja kooskõlas seadusemuudatustega, kuid sõjalise kaitsetegevuse kavas on Kaitseministeeriumi osas puudujääke.

Kadri Peeters sõnas, et ta oleks tänulik täpsustuse eest, mis puudutab Kaitseministeeriumi alamkava.

Meelis Kiili vastas, et teeb seda.

Priit Sibul küsis kaitsetööstusalade ja lepingute seisu kohta. Kui paljud kaitsetööstus-ettevõtted realselt toodavad ning milline osa toodangust läheb Eesti vajadusteks?

Hanno Pevkur vastas, et kaitsetööstusparkide põhialade (Pärnu, Põhja-Kiviõli, Aidu ja Piirsalu) projektid on eri etappides alates planeerimisest kuni ehitushangete ja taristu rajamiseni, kuid tootmine pole veel alanud. Suurim kitsaskoht on elektri- ja energiataristu valmimine. Ettevõtete tootmine sõltub lepingutest ja tarneahelatest, töökohtade loomine on kavandatud etapiviisiliselt ning suurem osa arendustest liigub siiski pikaajalise valmimise suunas.

Raimond Kaljulaidi arvates on kaitsetööstuse viiekordne kasv tinglik, sest algtase oli väga madal ning sektori kiire kasv tulenes Ukraina sõja mõjust ja turu ajutisest laienemisest. Tegelikku kasvu vähendab inflatsioon, mistõttu reaalne kasv on oluliselt väiksem kui

nominaalne näitaja.

Hanno Pevkur ütles, et kaitsetööstus on valdavas enamuses suunatud ekspordile ning ekspordimahud annavad hinna ette.

Raimond Kaljulaid küsis, miks riigi loodud kaitsefondi SmartCapi investeringud liiguvad kaitsetööstusesse oodatust aeglasemalt ning miks vaid väike osa kapitalist on jõudnud kasutusse.

Hanno Pevkur tõdes, et kaitsefondi investeringute jõudmine kaitsetööstusesse on olnud oodatust aeglasem. Huvi on olnud, kuid konkreetseid investeerimisotsuseid on vähe. Ta soovitas olukorra täpsemaks selgitamiseks kutsuda SmartCapi esindajad komisjoni.

Raimond Kaljulaid küsis Eesti kaitsetööstuselt ostetud suuremate hangete kohta.

Hanno Pevkur selgitas, et üksiklepingud on 5–10 miljoni euro suurused, kuid moodustavad märkimisväärse mahu ning Eesti riik kasutab järjest enam kodumaist kaitsetööstuse toodangut.

Alar Lanemani hinnangul oli SmartCapi fondi loomine õige otsus, kuid selle tegevus vajab selgemaid raamtingimusi ja vastutusmehhanismi, et kapital liiguks kiiremini kaitsetööstuse arendamisse.

Hanno Pevkuri sõnul on SmartCapile investeerimisraamid ette antud ning märkis, et SmartCap on tema teada püüdnud suunata investeringuid võimalikult kiiresti Eesti ettevõtetesse.

Armin Siilivask tegi ettekande (lisa 2 - asutusesiseseks kasutamiseks) Balti kaitsevööndi rajamisega seonduvast ning vastas komisjoni liikmete küsimustele. Komisjoni liikmete küsimused käsitlesid kaitsevööndi rajamise tempot ja ehitustööde ajagraafikut, punkrite asukohti ning kokkuleppeid eramaa omanikega.

Kalev Stoicescu küsis jalaväemiinide kasutamise kohta.

Ainar Afanasjevi sõnul Kaitsevägi hetkel jalaväemiine kasutama ei hakka.

3. Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (898 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Hanno Pevkur sõnas, et kui komisjon peab vajalikuks, siis võiks kaaluda Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (898 SE) ja Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (lahinguvalve) eelnõu (907 SE) ühendamist menetluse käigus. Kaitseminister tegi ettekande (lisa 3) eelnõu kohta, mille eesmärk on parandada mereolukorrateadlikkust Eesti merealal, tõhustada Kaitseväe julgeolekualade kaitset, täpsustada välisriigi relvajõudude kaasamist riigipiiri valvamisest ja muude korrakaitsete ülesannete täitmisest ning luua Kaitseleidule julgeolekuala regulatsioon. Eelnõuga antakse

Kaitseväele õigus põhiseaduslikku korda või riigi julgeolekut ähvardava kõrgendatud ohu korral korraldada meresõiduohutuse tagamiseks laevaliiklust, kehtestada piiranguid või kohustada Transpordiametit seda tegema. Samuti luuakse Kaitseväe juurde merelise ohutuse komisjon, mille ülesanne on toetada mereolukorrateadlikkuse tagamist, piirirežiimi kaitset, mereliste ohtude ennetamist ja neile reageerimist ning parandada asutustevahelist infovahetust. Lisaks määratletakse Kaitseväe julgeolekuala vahetu läheduse ja Kaitseväe laeva ohutusala mõisted ning sätestatakse nendel aladel rakendatavad piirangud, isikuandmete töötlemise kord ja erimeetmed. Eelnõuga luuakse ka Kaitsealiidu sõjalise väljaõppe, relvastuse ning riigikaitse taristu ja tehnika kaitseks julgeolekuala regulatsioon ning täpsustatakse Kaitsealiidu valve teostamise volitusi. Muudatustega lihtsustatakse laevalubade andmist Euroopa Liidu ja Euroopa Majanduspiirkonna riikide piirivalvelaevadele ning jäämurdjatele, kehtestatakse merealuse taristu omanikele kohustus taotleda luba ja teavitada Kaitseväge hooldustöödest Eesti merealal ning nõutakse ankrualadel ja sadamate reididel laevade teenindamisega tegelevatel laevadel AIS-seadme paigaldamist. Samuti reguleeritakse Kaitseväe ja Kaitsealiidu registrisse kantud veesõidukite üle järelevalve tegemist, sätestatakse kaitselendunduse järelevalveteenistus seaduse tasandil ning luuakse võimalus kaasata välisriigi relvajõude riigipiiri valvamisega ja muude korrakaitse ülesannete täitmisega.

Kalev Stoicescu palus selgitada Kaitseväe õigust korraldada laevaliiklust „suurenenud ohu“ korral ning Kaitseväe julgeolekuala „vahetu lähedusega“ seonduvat.

Kaitseministeeriumi õigussakonna ametnik selgitas, et „suurenenud ohu“ olukordade lahendamiseks luuakse ametkondadevaheline komisjon, mis koordineerib tegevusi. Kui pädevad asutused, näiteks Politsei- ja Piirivalveamet, ei suuda olukorda lahendada, antakse vajadusel Kaitseväele õigus korraldada laevaliiklust.

Margit Gross selgitas „vahetu läheduse“ mõistet, mis on seotud ajakriitilise ja otsese ohuga julgeolekualale ning nõuab viivitamatute meetmete rakendamist isiku või objekti kaitseks.

Aivar Engeli sõnul ei ole seaduse jõustumine k.a 1. juulil ajaliselt võimalik, sest Vabariigi Presidendile peab jääma põhiseadusest tulenevalt kaks nädalat seaduse väljakulutamiseks ja seadus tuleb Riigi Teatajas avaldada.

Margit Grossi arvates võiks seaduse põhitekst jõustuda üldises korras.

Leo Kunnas rõhutas, et rahuaja tingimustes põhiõiguste piirangutega seotud küsimused tuleb põhjalikult läbi töötada vältimaks õiguslikke takistusi, mis võiksid segada kavandatud tegevuste elluviimist.

Hanno Pevkur soovitas teemat arutada ka õiguskomisjoniga, kuna seal menetletav korrakaitse seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus) eelnõu (902 SE) puudutab samuti valve- ja jälgimisõiguste laiendamist ning need arutelud on sisuliselt paralleelsed.

Alar Laneman küsis merelise ohutuse komisjoni käsuahela ja loogika kohta. Miks ülesandeid ei ole antud otse mereväele ning kellele komisjon allub?

Margit Gross vastas, et komisjon moodustatakse Kaitseväge juurde. Eelnõus on kirjas, et komisjoni kuuluvad Kaitseväge asjakohased struktuuriüksused ja merevägi on osa komisjoni liikmeskonnast.

Raimond Kaljulaid küsis eelnõu lk 9 turvakontrolli ja isiku läbivaatuse kohta.

Margit Gross selgitas, et muutunud julgeolekuolukorra tõttu on tekkinud vajadus laiendada volitusi ka vahetusse lähedusse, et tagada tõhusam reageerimine ning anda Kaitsevæele ja julgeolekuasutustele suuremad sekkumisvõimalused.

Otsustati:

- 3.1.** Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 20.05.2026 (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu).
- 3.2.** Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu).
- 3.3.** Teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 01.06.2026 13:00 (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu).
- 3.4.** Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Leo Kunnas (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu).
- 3.5.** Jätkata arutelu komisjonis (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu).

4. Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitsevæe korralduse seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse (lahinguvalve) eelnõu (907 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Hanno Pevkur tegi ettekande (lisa 4) eelnõu kohta, millega muudetakse Kaitsevæe korralduse seadust, kaitsevæeteenistuse seadust, Kaitseliidu seadust ja tulumaksuseadust. Muudatustega luuakse lahinguvalve õiguslik raamistik, sealhulgas määratletakse lahinguvalve kui Kaitsevæe rahuaja tegevus, sätestatakse selle korraldamise alused ning täpsustatakse lahinguvalves osalevate isikute jõu, vahetu sunni, erimeetmete ja erivahendite kasutamise tingimusi ja korda. Samuti nähakse ette, et Kaitsevæes avalikus teenistuses olevatele ametnikele ja töölepingu alusel töötavatele isikutele tagatakse sõjaväelises väljaõppes osalemisel toitlustus kaitsevæelastega sarnastel alustel. Uus ajateenistuse mudel on 6+6 kuud, milles esimesed kuus kuud hõlmavad baaskursust ja erialast väljaõpet ning järgnevad kuus kuud kollektiivset väljaõpet ja teenistusülesannete täitmist. Pärast kuuekuulist väljaõpet võib ajateenija vajaduse korral osaleda lahinguvalves ning rakendada teenistusülesannete täitmisel ettenähtud meetmeid üksnes vahetu ülema loal ja selgelt määratletud piirides. Ajateenijate üldarv jääb samasse suurusjärku ning muudatused täpsustavad õigusi, vastutust ja menetluskorraldust, sh vähendavad halduskoormust.

Alar Laneman juhtis tähelepanu, et eelnõu sõnastus keskendub peamiselt reageerimisele, kuid peaks selgemalt väljendama ka ohu tõrjumist ja kõrvaldamist.

Hanno Pevkur vastas, et vaatavad selle õigusselguse huvides üle.

Otsustati:

- 4.1.** Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 20.05.2026 (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu).
- 4.2.** Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu).
- 4.3.** Teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 01.06.2026 kell 13:00 (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu).
- 4.4.** Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Meelis Kiili (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu).
- 4.5.** Jätkata arutelu komisjonis (konsensus: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Priit Sibul, Kalev Stoicescu).

5. Info ja muud küsimused

Päevakorrapunkti ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)

Kalev Stoicescu

juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Irene Kiil

protokollija